

eigen vaderland. Boek op boek wordt hem gewijd. De jongeren komen tot hem, liefdevol-eerbiedig als tot een vader. Vóór een jaar werd hem een groot banket aangeboden. Maar ziet u, dat alles komt te laat, dan dat Ensor zich waarlijk thuis zou gaan gevoelen in het groote vaderlandsche kunstenaarshuisgezin. Toen hij in de jaren '80, omringd leefde met een enkelen goeden vriend te Oostende, voelde hij zich wellicht minder alleen dan thans in de algemeene huldiging. De vereenzaming: hij heeft ze eerst door zijne artistieke hooghartigheid, daarna door zijne vlijmend-vernietigende critiek zelf geschapen. Toen hij, twintig à vijf-en-twintig jaar oud, door tentoonstellingscommissies weigeren en door critici belachen zag schilderijen als „La mangeuse d'huîtres”; als het wonderbare portret zijner moeder, thans uitgeroepen tot een der hoogst-staande meesterstukken onzer schilderschool, toen was hij te werklustig, had hij te groot geloof in zich zelf om niet vervuld te zijn met dat heerschersgevoel, dat boven de eenzaamheid uitreikt en de wereld maakt tot een onvervreemdbaar wingewest. Doch de negatie kan te lang duren; het is niet goed dat men te lang smaadt en gesmaald ondergaat om een arbeid die — de kunstenaar wist het toen alleen misschien — toch iets meer is dan een liefhebberijtje. Verbittering is een gif, dat niet gemakkelijk wordt afgescheiden; zij is eene strychine die in de weefsels voort blijft wroeten. De verbittering van Ensor, gevolg van eene miskennis, die een kwart-eeuw heeft geduurd — miskennis tot zelfs van schilder talent, verguizing vooral van wie, in dit realistisch land, geest en fantasie dorst hebben — de verbittering van Ensor is te grondeloos-diep, dan dat de triomf het winnen zou op de eenzaamheid die ze om zich heeft geschapen. Ze heeft, gelukkig, ook het leven geschonken aan Ensor's, trouwens vrij onschuldig, verweermiddel: zijne „blague”. Van die „blague” is het boek vol; zij is buitensporig-gul; zij is tragisch tevens.

Men zou het hem niet aanzien; hij vertoont doorgaans niet meer dan een beschaafde leukheid. De lol die hij heeft binnen in zich vindt geen uitweg dan langs zijne oogen. Ik ken nog zulke oogen: die van den beeldhouwer George Minne. Die leukheid aarzelt trouwens: Ensor lijkt wel bang voor te groote oprechtheid. En het is maar als hij de pen in de hand neemt, dat hij iedereen aandurft, zijne beste vrienden niet uitgezonderd. En dan wimperen zijne oogen niet.

En dan heet het, met verbluffende raakheid, van onze hoogst-geziene meesters

— Les compositions inexpressives, aux aigreur ostéologiques de Fernand Khnopff, représentent d'ordinaire des pintades gallinatéennes, farcies de fausse distinction.

— Baertsoen, toujours probe et patient, réunit les vases et boues fétides chères à l'adorat gantois. Vision mélancolique d'égoutier typhique surmené.